

**VALUE: Raportul național român
Ramona Dragomir, Centrul Național de Voluntariat Pro Vobis
2010**

Acest document este un raport al interacțiunii dintre învățarea pe tot parcursul vieții la nivel universitar (university lifelong learning, ULLL) și voluntariatul din România

1. Privire de ansamblu asupra interacțiunii între universități și sectorul de voluntariat

1.1 Voluntariatul în România

Activitățile de voluntariat au revenit în România după 1989. În anii imediat următori căderii regimului comunist, primii voluntari internaționali au ajuns pe teritoriul României prin intermediul unor organizații internaționale precum Peace Corps sau Voluntary Service Overseas, în timp ce alte ONG-uri internaționale importante au deschis filiale în România. Printre primii finanțatori ai voluntariatului în România au fost nume precum Open Society Foundation, C. S. Mott Foundation, Uniunea Europeană sau USAID.

Anul 2001, declarat de către ONU ca fiind Anul Internațional al Voluntarilor, a reprezentat un moment important în dezvoltarea mișcării de voluntariat în România. În acest an a fost adoptată Legea nr. 195 a Voluntariatului care a fost supusă unor alte modificări în 2002 și 2008. De asemenea, începând cu 2001, Asociația umanitară Pro Vobis și-a schimbat misiunea și numele devenind astfel primul centru de voluntariat independent din România, dedicat promovării și dezvoltării voluntariatului. În plus, a fost lansat site-ul www.voluntariat.ro conținând resurse despre activitățile de voluntariat și numeroase organizații de voluntari s-au întâlnit la ceea ce avea să devină prima ediție a unui eveniment anual, și anume Conferința națională a voluntariatului. Mai mult, cele patru centre de voluntari care activau în acel moment au înființat Rețeaua națională a centrelor de voluntari.

În momentul de față, mișcarea de voluntariat urmează calea lansată în 2001, în sensul că Rețeaua națională a centrelor de voluntari cuprinde 15 membrii activi și numărul de organizații de voluntari a crescut în mod considerabil. Nu există, însă, date clare referitoare la numărul de voluntari din România. Un studiu al Barometrului Opiniei Publice în 2007 indică faptul că un total de 14.4% din populația adultă din România este implicată în activități de voluntariat. Nu trebuie să neglijăm faptul că implicarea în activitățile de

voluntariat este mai ridicată în rândurile tinerilor, în special a celor sub 18 ani; de aceea credem că procentajul de mai sus nu este adecvat¹.

1. Învățarea pe tot parcursul vieții la nivel universitar în România

Negocierile de aderare la UE și apoi aderarea în sine din 1 ianuarie 2007 au accelerat dezvoltarea învățării pe tot parcursul vieții. Lipsește, însă, o abordare coerentă a învățării pe tot parcursul vieții la nivel universitar, integrată unei viziuni asupra întregului progres individual al studentului. Fiecare din nivelele și segmentele educaționale și măsurile împotriva șomajului și-au dezvoltat propriul cadru legal, care include unele principii ale învățării pe tot parcursul vieții. Dar acestea nu converg într-un cadru comun de politici publice. Sistemul educațional român se caracterizează printr-un grad ridicat de control la nivel național astfel că, în termenii asigurării învățării pe tot parcursul vieții în universitățile române, aceasta cuprinde sprijin guvernamental part-time sub forma:

- a altor forme de învățare pe tot parcursul vieții
- unor cursuri pentru accesarea programelor de masterat de 2 ani
- educație full-time acordată part-time

În plus, universitățile oferă alte cursuri, prelegeri sau seminarii și se implică în activități de pregătire a personalului, toate fiind motivate de proiecte de cercetare dar fără a acorda credite. Există câteva mici exemple de cursuri individualizate pentru educația vocațională, oferite în cooperare cu angajatori din mediul public sau cel privat. În plus oferta învățării pe tot parcursul vieții în România include educația deschisă, de la distanță și e-learning.

Acestea trebuie luate în considerare în contextul gradului scăzut de participare în educația adulților în România (de exemplu, procentajul populației între 25 și 64 de ani care participă la învățarea pe tot parcursul vieții este de 1,6%, spre deosebire de 9,9% în 25 din țările UE²).

1.3 Contextul politic și legislativ din România

1.3.1 Politică publică referitoare la voluntariat

Există un consens general că în momentul de față nu există un aparat oficial de monitorizare și regularizare a activităților și instituțiilor de voluntariat din România.

Un număr de instituții publice sunt implicate în sectorul de voluntariat. Este important, însă, de menționat că aceasta are loc de cele mai multe ori în mod ad-hoc: Ministerul Mediului; Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale; Direcția

¹ Pentru o imagine mai complexă referitoare la voluntariatul din România, recomandăm consultarea Raportului național al voluntariatului care a rezultat în urma unui studiu asupra voluntariatului efectuat la cererea Comisiei europene. Acest raport poate fi accesat la următoarea adresă http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/documents/EKCYP/Youth_Policy/docs/Voluntary/Policy/National_report_RO.pdf

² Raport referitor la politica educațională din România; Banca Mondială <http://siteresources.worldbank.org/INTROMANIA/Resources/EducationPolicyNote.pdf>

Relațiilor cu Mediul Asociativ; Agenția pentru Strategii Guvernamentale și Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și a Formării Profesionale) care lucrează sub egida Ministerului Educației, Cercetării și Inovației.

România este una din țările care au adoptat un act legislativ care stabilește un cadru regulator pentru activitățile de voluntariat. Legea Voluntariatului a fost adoptată în România pe parcursul anului 2001, an declarat de ONU drept Anul Voluntarilor. De atunci i s-au adus un număr de amendamente fără a înregistra însă schimbări majore. Legea Voluntariatului oferă o definiție a ceea ce înseamnă a fi voluntar, semnalând câteva principii ale activității de voluntar, și anume participarea din proprie inițiativă și prin consimțământ exprimat liber, îndeplinirea activității de voluntariat fără a aștepta un câștig financiar în schimb și implicarea voluntarului în viața comunității.

În plus, legea oferă principii directoare pentru conținutul și utilizarea contractului cu voluntarul, afirmă drepturile și obligațiile voluntarului și face referiri și la voluntariatul transnațional. În ciuda acestor prevederi, o parte a conținutului legii este neclar sau, într-un fel sau altul, depășit.

Din aceste motive, în 2009, Centrul Național de voluntariat Pro Vobis a inițiat o campanie de consultare a publicului pentru a afla, referitor la Legea Voluntariatului, care este opinia actorilor interesați în mișcarea de voluntariat din România și ce ar dori ei să schimbe la aceasta. Prin intermediul unor mese rotunde care au adus împreună voluntarii, organizațiile de voluntari, centrele de voluntari și alte grupuri interesate, combinat cu consultarea online, Centrul Național de voluntariat Pro Vobis a alcătuit un document care conține un set de schimbări ce au reieșit în urma perioadei de consultări, document care a fost prezentat și dezbătut în cadrul Conferinței Naționale a Voluntariatului, organizată în 2009, la București.

1.3.2 Învățarea pe tot parcursul vieții în România

Învățarea pe tot parcursul vieții nu este un subiect abordat într-un mod coerent la nivelul sistemului educațional și al politicii publice educaționale. Acest fapt afectează negativ coerența și flexibilitatea planurilor și obiectivelor învățării pe tot parcursul vieții a celor care urmează aceste programe. În ciuda lipsei progresului restrâns obținut în regularizarea validării educației anterioare, utilizarea insuficientă a cadrului legal existent (cu excepția cazului formării inițiale) rămâne unul din punctele slabe în procesul de introducere a abordării continue în educație.

Dezvoltarea insuficientă a mecanismelor de transfer pentru validarea educației anterioare în diferite contexte de învățare limitează posibilitățile în special a populației adulte de a obține o acreditare formală a competențelor achiziționate care să poată fi folosită pe piața de muncă și/sau la reintrarea în sistemul educațional formal. Din punctul de vedere al formulării politicii publice,

trebuie să existe o coerență mai mare între politica educațională, politicile referitoare la formarea profesională inițială precum și continuarea formării profesionale.

România nu a reușit încă să dezvoltate o strategie națională integrată pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Interesul celor care iau deciziile și a experților, însă, a crescut considerabil din 1997. În consecință, principiile învățării pe tot parcursul vieții au fost incluse ca și priorități în documentele referitoare la educație, formarea continuă și strategia pentru ocuparea forței de muncă. Planul național de dezvoltare 2007-2013 și Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane sunt documentele principale pentru atingerea standardelor impuse de Agenda de la Lisabona pentru educație, formare și ocuparea forței de muncă. Unele obiective ale învățării pe tot parcursul vieții se găsesc în documentele strategice sectoriale, cum ar fi Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2005-2010 (Ministerul Muncii, 2004), Strategia pe termen scurt și mediu pentru continuarea educației vocaționale 2005-2010 (Ministerul Muncii, Agenția Națională a Muncii, Ministerul Educației, Consiliul Național de Formare a Adulților cu sprijinul Comitetelor sectoriale, 2005), Raportul Strategic al Ministerului Educației și Cercetării pentru 2006-2008 (2005)³.

1.4 Interacțiunea dintre universități și sectorul de voluntariat din România

Se cunosc puține informații în legătură cu interacțiunea dintre aceste două domenii de activitate, datorită lipsei de date în momentul de față. Opinia generală însă este că rămâne la latitudinea membrilor personalului academic să se implice în interacțiunea dintre universități și sectorul de voluntariat, și să antreneze și studenții în aceste contacte. În unele programe de licență și masterat, curriculumul pedagogic include o perioadă de practică, pe parcursul căreia studentul efectuează un număr de ore de muncă voluntară.

În plus, interacțiunea dintre universități și sectorul de voluntariat variază de la o universitate la alta și, în cele mai multe cazuri, depinde de relațiile personale dintre reprezentanții mediului academic și reprezentanții sectorului de voluntariat. De aceea, nu există metode instituționale de colaborare între cele două părți, ceea ce descurajează procesul de colaborare.

4. Concluzii și recomandări

4.1 Concluzii inițiale și rezumat

În concluzie, putem afirma că situația din România este una paradoxală: pe de-o parte avem potențial, și anume persoane care doresc să se implice în educația continuă, există mult efort în acest domeniu, există tradiții, experți cu activități internaționale, o rețea instituțională puternică în educația adulților, avem numeroase organizații centrate pe educația adulților și asistența socială, dar lipsa

³ Raportul Național referitor la implementarea Programului de Educație și Formare 2010 în România, Ministerul Educației și Cercetării

unei politici naționale în acest sector îngreunează dezvoltarea sistemului educației continue în România.

O tendință clară pentru o bună dezvoltare a educației continue este creșterea importanței acordate rețelelor naționale și supranaționale și a proiectelor în colaborare în zona educației deschise și continue care poate fi făcută în contextul unui interes crescător pentru dimensiunea internațională a educației, în procesul unificării europene.

Sperăm că politica propusă de Ministerul Educației în acest an să dea dovadă de coerență și sistematizare pentru a fructifica acest potențial pentru educația continuă.

4.2 Recomandări

Pentru ca politica națională ce privește un sistem de învățare pe tot parcursul vieții să devină realitate și o viabilitate trebuie luate niște măsuri ample, printre care:

- Cooperarea și comunicarea intra și inter ministerială între domeniile de familie, muncă, tineret, educație, asigurare socială, finanțe și altele;
- Finanțarea de la bugetul de stat pentru programele destinate grupurilor dezavantajate și pentru diseminarea programelor de învățare pe tot parcursul vieții;
- Diseminarea informațiilor referitoare la dreptul la educație, accesibilitatea și flexibilitatea programelor de învățare pe tot parcursul vieții;
- Înființarea unui centre informative pentru consilierea adulților în legătură cu învățarea pe tot parcursul vieții, pentru a promova servicii gratuite legate de:
 - Diseminarea de informații, ajutor în interpretarea informațiilor și în efectuarea alegerilor;
 - Sprijin în a alege programul ideal din oferta de programe, în a corela oferta educațională cu nevoile și posibilitățile personale;
 - Diseminarea experiențelor pozitive pentru a ajuta solicitanții în a lua deciziile potrivite;
 - Sprijin în contactarea instituțiilor care oferă programe educaționale în cadrul sistemului de învățare pe tot parcursul vieții;
- Înființarea unor instituții/fundații pentru finanțarea învățării pe tot parcursul vieții prin intermediul donațiilor sau ajutorului guvernamental parțial care ar reuni oameni din mediul academic, manageri, antreprenori și persoane interesate să sprijine sistemul de învățare pe tot parcursul vieții.

5. Informații suplimentare

5.1 Bibliografie și referințe

1. Pentru o imagine mai complexă referitoare la voluntariatul din România, recomandăm consultarea Raportului național al voluntariatului care a rezultat în urma unui studiu asupra voluntariatului efectuat la cererea Comisiei europene. Acest raport poate fi accesat la următoarea adresă http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/documents/EKCYP/Youth_Policy/docs/Voluntary/Policy/National_report_RO.pdf

2. Raport referitor la politica educațională din România; Banca Mondială
<http://siteresources.worldbank.org/INTRomania/Resources/EducationPolicyNote.pdf>

3. Raportul Național referitor la implementarea Programului de Educație și Formare 2010 în România, Ministerul Educației și Cercetării

5.2 Alte resurse

5.2.1 Site-uri web

www.edu.ro – site-ul Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului